

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Маркова А., студентка гр. Юм - 62

Актуальність проблеми захисту осіб, які беруть участь у розслідуванні злочинів в Україні, посилюється у зв'язку з реструктуризацією злочинності.

Правильне вирішення проблеми забезпечення безпеки суб'єктів кримінального процесу знаходиться в прямій залежності від однозначного розуміння всіма посадовими особами змісту таких понять, як "небезпека", "безпека", "заходи безпеки" та ін.

Під небезпекою звичайно розуміється погроза заподіяння кому-небудь певної шкоди, можливість настання якої близька до здійснення, у зв'язку з чим вона сприймається конкретною особою як така, що невблаганно насувається і тому для нього небезпечна.

Якщо безпека характеризується наявністю погрози будь-яким цінностям громадянина, колективу, суспільству, то для безпеки характерна відсутність останніх у конкретний момент часу. Оскільки безпека звільняє людину від психофізіологічної напруженості і пов'язаних з нею різних негативних наслідків, є для громадянина не тільки бажаною, але й до того ж украй необхідною, у зв'язку з чим він змушений шукати шляхи її забезпечення.

Проблема захисту учасників кримінального процесу була і залишається в центрі уваги міжнародних, урядових та неурядових організацій. Про це, зокрема, свідчить низка міжнародно-правових документів, що містять міжнародні принципи і стандарти захисту учасників кримінального судочинства.

Згідно із законодавством України право на забезпечення безпеки при наявності відповідних засад (підстав) мають: працівники суду, правоохоронних органів та їх близькі родичі; особи, що заявили в правоохоронний орган про злочин, або сприяли виявленню, попередженню, припиненню та розкриттю злочину; потерпілий та його представник по кримінальній справі; підозрюваний, обвинувачений, їх захисники та законні представники; цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники по справі про відшкодування шкоди, заподіяного в результаті вчинення злочину; свідок; експерт, спеціаліст, перекладач, понятий; члени сімей та близькі родичі вказаних учасників кримінального процесу. Згідно із Законом "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві" рішення про прийняття заходів безпеки приймають орган дізнання, слідчий і прокурор, суддя, підрозділ, що здійснює оперативно-розшукову діяльність. Законодавець здійснення заходів безпеки покладає за підслідністю на Управління боротьби з тероризмом і захисту учасників

кримінального судочинства Служби безпеки України, спеціальні підрозділи по забезпеченню безпеки працівникам суду, правоохоронних органів, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей і близьких родичів.

В Україні поки що відсутня комплексна програма захисту потерпілих, свідків, обвинувачених, які дають показання, що викривають суб'єктів організованої злочинної діяльності. Такі програми існують в Італії, США та інших країнах. Незахищеність потерпілих від злочинного впливу, а також інших осіб, які могли б сприяти правосуддю, фактично спонукає їх ухилятися від виконання свого громадського обов'язку. Більш того, потерпілі й свідки, крім небажання з'являтися до суду, змушені відмовлятися від первинних показань або суттєво їх змінювати як у ході розслідування, так і судового розгляду кримінальної справи.

Під забезпеченням безпеки у контексті Закону України "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві" від 23 грудня 1993 р. розуміється здійснення правоохоронними органами заходів, спрямованих на захист, житла, здоров'я, майна вказаних осіб від протиправних посягань, а саме: 1) правових, тобто передбачених чинним законодавством залежно від його галузей – кримінально-правових, кримінально-процесуальних, цивільно-правових, адміністративних та ін.; організаційно-технічних, наприклад, бронювання дверей, встановлення заборів та ін.; 2) інших заходів, які можуть бути не врегульовані чинним законодавством, але не суперечать йому і відповідають нормам етики, потребам загальнолюдської моралі (наприклад, тимчасове поміщення особи у безпечне місце).

До осіб які, мають право на забезпечення безпеки віднесені: особа, яка заявила до правоохоронного органу про злочин або в іншій формі брала участь чи сприяла у виявленні, попередженні, припиненні і розкритті злочинів; потерпілий та його представник у кримінальній справі; підозрюваний, обвинувачений, їх захисники і законні представники; цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники в справі про відшкодування шкоди, завданої злочином; свідок, експерт, спеціаліст, перекладач і понятий; члени сімей та близькі родичі вказаних осіб, якщо шляхом погроз або інших протиправних дій стосовно них здійснюються спроби вплинути на учасників кримінального судочинства.

Аналіз чинного законодавства України показує, що забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві носить комплексний характер. Застосування лише одного із визначених у Законі заходів, буде захищати особу однобічно. Наближена до ідеалу сукупність заходів безпеки не може бути застосована на практиці, тому що крім написання закону потрібно забезпечити його виконання.

Наук. кер.- Курдес О.Л., ст. викладач кафедри права